

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT BODÓ GYÖRGY (1922–1997) ORVOS EZREDES, FÜL-ORR-GÉGÉSZ PROFESSZOR

DOI <https://doi.org/10.29068/HO.2022.3-4-7-12>

SZERZŐ Pogányné dr. Rózsa Gabriella (PhD), könyvtárvezető, a Szent István Tudományos Akadémia tagja

*Forrás: Fül-orr-gégegyógyászat
1997. 143.*

A tudománytan, a „tudomány, illetve a tudományos munka tudománya” az egyes szakterületek fejlődését, az újabb és újabb ismeretek, tézisek keletkezését „tudományos téglarakás”-nak nevezi, kifejezve ezzel, hogy a legfrissebb eredmények mindenkor a régebbiekre épülve jönnek létre. Ennek a törvénynek így nem csupán elvi-elméleti jelentősége van, hanem létével a mindenkori utókorra hagyományozza a visszatekintés kötelezettségét, azt, hogy tisztelettel állítsunk emléket az elődöknek.

Bodó György fül-orr-gégész szakorvos és tudós professzor nem csupán szakmai életútja miatt példaértékű

a Honvédorvos tisztelt olvasói számára, hanem azáltal is fontos róla szólni, hogy orvos ezredesként a mai Honvédkórház vezető munkatársa is volt.

E gazdag életút 1922. december 2-án indult az erdélyi Kurtakéren, majd az aradi gimnáziumi érettségi után orvosi tanulmányait Budapesten és Szegeden végezte, diplomáját 1947-ben szerezte meg. Már medikusként a Szegedi Tudományegyetem Pathologiai Intézetének demonstrátora volt, 1947–1949-ben a fővárosi Szent István Kórházban dolgozott, és még ebben az esztendőben lépett a Magyar Néphadsereg kötelékébe. Volt a Központi Honvéd Kórház orvosa csapatorvosként, illetve 1951 és 1953 között a Honvédelmi Minisztérium Tervezési és Szervezési Alosztályának vezetőjeként szolgált. Katonai kórházi szakorvosi tevékenységét 1953 és 1989 között folytatta, ebben az időszakban volt az MN Központi Kórház fül-orr-gégegyógyász szakorvosa, utóbb osztályvezető főorvos és MN főszakorvos, 1967-től 1975-ig pedig a Tisztai Kórház osztályvezető főorvosa. [1]

Ez az időszak egyike volt a kórház és a (budapesti) katona-egészségügy legmozgalmasabb évtizedeinek. A Központi Katonai Kórház élén 1953 és 1956 között dr. Radó György orvos ezredes

állt, neki köszönhető az intézmény stabilitásának megteremtése, szakmai és tudományos működésének rendezése. 1954-re zárult le a fővárosi katonai kórházak rekonstrukciója, ekkor már a Róbert Károly körüti intézmény mellett a Gyáli úti és az Alkotás utcai Tiszti Kórház is újra megnyitotta kapuit. [2] Másrészt pedig 1953 után az általános haderőcsökkentés következtében a katonai kórházi intézményrendszer számos eleme került ki a hadrendből: 1954-ben a győri és a szolnoki, 1956-ban pedig a debreceni, a miskolci, a pécsi, a székesfehérvári és a szombathelyi honvédkórházak, illetve 8 táborig kórházat (lazarett) zártak be, vagy adták át a civil egészségügynek. 1955-ben, a létszámcsoökkentések után országosan már csak összesen 2500 ágyas kapacitás állt rendelkezésre a katonai kórházakban [3], ennek mintegy 40%-a a Róbert Károly körüli koncentrált, így ezen intézmény kvantitatív és kvalitatív valójában a Néphadsereg kórházi rendszerének központja lett. 1954-es adatközlés szerint a kórház és rendelőintézet személyi állományát 156 tiszt, 4 tiszt és 711 polgári alkalmazott képezte, összesen tehát 871 orvos és egészségügyi szakalkalmazott, valamint igazgatási, hivatali és technikai munkatárs működött az intézményben. [4]

Még 1954-ben történt intézkedés annak érdekében, hogy több kórházi részleg is nagyobb számban fogadjon polgári, úgynevezett SZTK-betegeket: „Budapest közegészségügyi ellátása és a polgári kórházak zsúfoltsága feltétlenül megkívánja, hogy minél több SZTK-beteget vegyünk fel a kórházba. Ez elősegíti orvosaink szakmai továbbképzését is. Az ágynyilvántartó felé az osztályokra felvehető SZTK-betegek számát úgy állapítjuk meg, hogy a felveendő honvéd sze-

mélyek számára is mindig legyen hely” – áll Radó kórházparancsnok indoklásában. [5] 1954. július 6-ától a Központi Kórház heti rendszerességgel (keddenként) traumatológiai ügyeletet vállalt, „ezeken a napokon az ágynyilvántartó a kórházba küldi a polgári traumatológiai esetek nagy részét”; a bejövő idegen sebesültszállítókat és mentőket „egy polgárőr kísérfje és irányítsa a megfelelő osztályra” – olvasható egy vonatkozó napirparancsban. [6] Dr. Radó György 1956-ban ezzel kapcsolatban azt is bevezette, hogy a kórházban gyakorlatot teljesítő csapatorvosok ezeken a napokon traumatológus kollégáik mellett úgynevezett „sub-ügyeletet” adjanak „a csapatnál szükséges traumatológiai ismeretek elsajátítására”. [7] 1956-tól pedig az Egészségügyi Csoportfőnökség rendeletére indult meg parancsnoki engedéllyel a „tancélos betegek” felvétele a polgári betegek közül, „ha [gyógyításuk] az orvosok továbbképzését elősegíti”. [8]

Radó kórházparancsnoknak különös érdeme volt – bár 1957 januárjában ezt a hatóságok nem így értékelték –, hogy a forradalom és szabadságharc alatt egy nagyrészt hadiorvosi tapasztalatok nélküli intézmény és személyi állomány a háborús méreteket öltő sebesültellátásban maximálisan helytállt. Dr. Bodó György orvos őrnagy is egyike volt az 1956. október 23-án este (telefon)ügyeletet orvosi szolgálatot adó [9] és mindvégig életüket mentő elkötelezett doktoroknak.

A forradalom után a rövid időre megbízott dr. Takáts László orvos alezredestől a parancsnoki teendőket dr. János György orvos ezredes vette át [10], aki 1970. április 1-jétől vezérőrnagyi rangban [11] egészen 1977-ig állt a kórház élén, tehát Bodó György a Tiszti Kórházból osztályvezetői megbízatásából visszatérve újra az ő irányítása

alatt dolgozott. E hosszú, úgy politikai, mind működési szempontból viszonylag nyugodt, kiegyensúlyozott és stabil időszak jellemzője volt a katonai tudományos munka kiemelt támogatása. 1957-ben a kórházon belül, de autonóm szervezetként jött létre az Orvostovábbképző (1958 és 1968 között Katonai Egészségügyi Továbbképző) Intézet, így a továbbiakban a kórházban tartott képzések tervezése, lebonyolítása és – mai szóval élve – minőségbiztosítása az Orvostovábbképző Tanulmányi Osztályának lett a feladata, mely szervezet a kórházparancsnok általános helyettese, dr. Takáts László orvos ezredes közvetlen alárendeltségébe tartozott. [12] Így 1957 és 1977 között a kórház a „katonai-egészségügyi szolgálat módszertani, tudományos, továbbképző- és gyógyító bázisintézményévé vált” [13]; a kórház tudományos intézményi kapcsolatrendszere jelentősen kibővült.

Bodó Györgynek az MN Központi Katonai Kórházban való aktív szolgálata alatti másik meghatározó parancsnoka a szintén jelentős tudományos munkásságot felmutató, a katonai-egészségügyi tudomány fejlődését aktívan támogató dr. Birkás János ezredes, utóbb vezérőrnagy volt, aki 1983 szeptemberétől [14] 1995. december végéig [15] töltötte be a posztot. Vezetése alatt indult meg a kórházrekonstrukció folyamata, ehhez a modernizálódó világnak az orvostudományban és a gyógyító praxisban úgyszintén számos új eljárást, megoldást eredményező technikai-technológiai fejlődése és a lassacskán kibontakozó politikai változások szolgáltatták a hátteret.

1957-tel kezdődött Bodó György tudományos publikációs tevékenysége, hazai tanulmányai elsősorban a Honvédorvosban, az Orvosi Hetilapban,

a Fül-orr-gégegyógyászatban és az Ideggyógyászati Szemlében jelentek meg, de a PubMed számos külföldi szakfolyóiratban közzétett dolgozatait is jegyzi. Nemzetközi tudományos kapcsolatrendszere kiterjedt nyelvtudásának is köszönhető, kitűnően beszélt angolul, németül, franciául, oroszul és románul [16] – mindezen nyelvekre pedig szüksége is volt, hiszen a XX. század második felében még nem lett az angol egyeduralmodó tudományos „lingua franca”, főként nem a szocialista táboron belül működő szakemberek nemzetközi kapcsolattartásában.

A számos konferencián való részvétel, kiterjedt kutatói érdeklődése és elkötelezett szorgalma eredményezte tudományos munkásságának kiteljesedését, 1970-ben szerzett kandidátusi fokozatot „Az elektronystagmographia klinikai alkalmazása” című disszertációjával. Az 1971/1972-es tanévre a Semmelweis Orvostudományi Egyetem tanrendjének tanúsága szerint A fül-orr-gégegyógyászat katonai vonatkozásai [17] című tantárgy oktatója lett. Nagydoktori értekezését 1978-ban védte meg „A nystagmus vizsgálatának jelentősége a vestibularis alkalmasság megállapításában” témájában, ezekben az években vette kezdetét egyetemi oktatói működése az otoneurológia szakterületén, 1977-ben a szegedi, 1988-tól a budapesti orvosi egyetemen. Utóbbi univerzitástól nyert címzetes egyetemi tanári címet. Gyakorló orvosi, tudományos és oktatói munkássága mellett 1975 és nyugdíjba vonulása, 1989 között az osztályvezető főorvosi tisztet úgyszintén betöltötte orvos ezredesi rangban. Működése során az osztály részt vállalt a katonai kórházak újonnan kinevezett főorvosainak felkészítésében, így a részleg jelentős tudományos

műhelyé is vált, az iskolateremtő előjáró tiszteletére tanítványai, szakmai jó barátai tudományos ülést is szerveztek. [18] Nevéhez fűződött mindkét általa vezetett fül-orr-gégészeti osztályon, a Tiszti, majd a Központi Honvéd Kórházban is az otoneurológiai laboratórium megszervezése.

Bodó doktor a fül-orr-gégészet számtalan területét művelte, az utókor nem véletlenül nevezi az otoneurológia atyjának.

A II. világháború után az orvosok tudományos civil szervezeteként már 1945 tavaszától az Orvosegészségügyi Szakszervezet fungált. A tömörülés eleinte politikai és szakmai célkitűzéseket egyaránt szolgált, idővel azonban egyre inkább a tartalmi kérdések kerültek előtérbe, ezt mutatja az országos grémium szakterületenkénti szekcióinak (számos másik mellett például a honvédorvosinak), utóbb pedig speciális munkaközösségek létrejötte. A Pavlovról elnevezett ideggyógyász szakcsoport (Pavlov Ideg- és Elme Szakcsoport) kebelében 1959. március 25-én alakult meg az Ophthalmo-Otoneurológiai Munkaközösség (utóbb: Oto-Neuro-Ophtalmológiai, vagyis ONO Munkaközösség), amely „a határtetületek művelésével összekötőkapcsot teremt az ideggyógyászat, szemészet és fülészet között”. A vezetőségben dr. Pogány Ödön, dr. Simonyi Gusztáv, dr. Weinstein Pál mellett titkárként dr. Bodó György kapott helyet, akinek feladata lett a kéthavi rendszerességgel tervezett tudományos ülések megszervezése, a Szemészet című szaklapban közölt felhívás szerint neki kellett a leendő előadóknak munkáikat megküldeni. [19] Az 1980-as években Bodó már elnökként vezette a szervezetet, az orvosi szakajtóban közölt tudományos programok felhívásai szerint nyugdíjba vonulásáig aktív tagja, rendszeres előadója volt a szervezetnek.

Szakterületén végzett iskolateremtő tudományos társadalmi megbízatásai között jelentős szerepet játszott a Fül-orr-gégegyógyászat szerkesztőségében végzett munka, 1978-tól volt a szerkesztőbizottság tagja, 1990-től, első teljes „nyugállományú” évétől pedig haláláig a szerkesztőbizottság tiszteletbeli örökös tagjaként jegyzi a kiadvány.

Katonaorvosi hivatásához kötődően pedig jelentős eredményeket ért el a fül-orr-gégészeti traumatológiában, illetve az úrorvostanban, tudományos munkatársa volt az úrkutatási kormánybizottságnak [20]. Utóbbi területen nyugdíjba vonulása után is fontos szerepet vállalt hazai és külföldi szintéren egyaránt, számos jelentős publikációja olvasható még az 1990-es évekből is a hazai és külföldi szakfolyóiratokban. Talán utolsó közleménye jelent meg már posztumusz a Honvédorvos hasábjain 1997-ben, a kecskeméti MH Repülőkórház, a BM Központi Kórház és az MH Központi Honvédkórház orvosaival, dr. Almási András alezredessel, dr. Csengery Attila orvos ezredessel, dr. Nagy Elemér ny. orvos alezredessel, dr. Bognár László ny. orvos ezredessel és Bencze Gáborral közös munkája: „A Hyper-antiorthostaticus helyzet és ferde optokinetikus inger hatása a szemmozgásra, a vérkeringésre és a perceptív-diszjunktív teljesítményre” [21] című dolgozat.

Prof. dr. Bodó György orvos ezredes szakmai-tudományos öröksége azonban nem csupán közvetlen kollégái, tanítványai, betegek emlékezetében él tovább, nem csak publikációi örökítik meg nevét, hanem az MH EK Tudományos Könyvtára szintúgy tisztelettel és büszkeséggel őrzi meg muzeális gyűjteményében a magánkönyvtárából származó és ex librisével ellátott szakköny-

veit. A köteteket a professzor úr családja adományozhatta a tékának, és akkori könyvtáros kollégáink 1998 decemberében jegyezték be leltárkönyvünkbe. Két különlegesen érdekes relikviát érdemes kiemelni e hagyatékból.

Az egyik Krepuska Istvántól (1899–1978) „A füleredetű agytályog kór- és gyógytana” című 1932-ben közzétett munka. [22] A szerző a híres professzor, Krepuska Géza (1861–1949) fia, szintén tudós fül-orr-gégész szakorvos és egyetemi magántanár, aki kiterjedt szakirodalmi munkássága során többek között édesapjával társszerzőségben is publikált. Életútjának érdekes aspektusa, hogy az 1928-as olimpián a magyar jégkorongcsapat tagja volt. [23] Nekrológiát a Fül-orr-gégegyógyászat című szaklapban pedig éppen Bodó György írta. [24]

Az MH EK Tudományos Könyvtára másik értékes darabja egy francia nyelvű anatómiai kézikönyv: Paul Cossa egykori párizsi orvoskari klinikaigazgató „Précis d’anatomie du système nerveux central” című 1931-ben kiadott opusa. [25] A kötet érdekessége abban rejlik, hogy három possessorának tulajdonjegye is megtalálható benne, így bizonyos értelemben a szakkönyv életútja, története is nyomon követhető. A legkorábbi bejegyzés dr. Goldberger Márk (1879 – 1950 után) főorvos ideg- és elmeorvostól származik, aki fiatalon, az I. világháború alatt népfelkelő orvosként egy tábori kórházban szolgált. Publikációs és a Magyar Orvosok Szabad Szakszervezete keretében végzett tudományos tevékenységét – elsősorban a gyermek-elmegyógyászat terén – a szakirodalom 1950-ig dokumentálja. A francia anatómiakönyv második ismert tulajdonosa dr. Pogány Ödön (1886–1967) fül-orr-gégeorvos, akivel Bodó György az orvosszakszervezet általa megszervezett Oto-Neuro-Oph-

thalmológiai Szekciójában munkálkodott együtt; szellemi atyamesterének, kollégájának emlékét az Orvosi Hetilapban közzétett nekrológiájában [26] örökölte meg. A három tulajdonost azonban nem csupán a választott szakterületük részbeni azonossága kötötte össze, hanem bizonytalanság a közös szakmai szervezetek, publikációs terek, az orvosszakszervezet rendezvényei személyes kapcsolati hálójukban szintúgy egymáshoz kapcsolta őket.

A tudományos fejlődés – ahogyan a „tudományos téglarakás” terminus technicus is mutatja – mindig újabb és újabb eredmények megteremtését jelenti, azonban soha nem szabad megfélemlíteni a diszciplína azon „great old man”-jeiről, akiknek korábbi munkásságára a jelen kutatói alapozhatnak. Megnyilvánul ez szubjektíve a volt kollégák, tanítványok szeretetében és tiszteletében, tudományosan mérhető objektív módon pedig a szakirodalmi hivatkozásokban, és tovább örökíthető a megemlékezésekben,

tudományos összegzésekben. Utóbbira példa a mai Otoneurológiai Szekció 2004. szeptember 13-án, Debrecenben megrendezett audiológiai vándorgyűlésén elhangzott előadás dr. Nagy Ele-

mértől: „Bodó György munkássága a tanítvány szemével”. [27] Az életpálya összegzésének a célját kívánja szolgáltni jelen írás is a maga sajátos intézménytörténeti aspektusából.

HIVATKOZÁSOK

- 1 Vö. NAGY E.: Bodó György (1922–1997). Orvosi Hetilap. 1997. 3255.; RIBÁRI O.: In memoriam Prof. Dr. Bodó György. Fül-orr-gégegyógyászat. 1997. 3. 143–144. o.
- 2 Vö. POGÁNYNÉ RÓZSA G.: A Honvédkórház 120 éve. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2019. 82–83. o.
- 3 REMES P., GRÓSZ A., SZABÓ J.: A magyar repülő- és űrorvostan története. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2013. 101. o.
- 4 0330/1954. Bp., 1954. máj. 17. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár a továbbiakban: HL. MN. 1954/T. MN. KK.
- 5 1954. évi 272. pcs. Bp., 1954. nov. 17. HL. MN. 1954. MN. KK. 102/03.
- 6 1954. évi 150. pcs. Bp., 1954. júl. 6. HL. MN. 1954. MN. KK. 102/03.
- 7 1956. évi 37. pcs. Bp., 1956. febr. 13. HL. MN. 1956. MN. KK. 102/03.
- 8 1956. évi 157. pcs. Bp., 1956. júl. 5. HL. MN. 1956. MN. KK. 102/03.
- 9 1956. évi 247. pcs. Bp., 1956. okt. 22. HL. MN. 1956. MN. KK. 102/03.
- 10 1957. évi 132. pcs. Bp., 1957. jún. 7. HL. MN. 1957. MN. KK. 102/03.
- 11 1970. évi 76. pcs. Bp., 1970. ápr. 1. HL. MN. 1974. MN. KK.
- 12 1957. évi 129. pcs. melléklete. Bp., 1957. jún. 4. HL. MN. 1957. MN. KK. 102/03.
- 13 1978. évi 214. pcs. Bp., 1978. okt. 31. HL. MN. 1979. MN. KKK.
- 14 1983. évi 189. pcs. Bp., 1983. szept. 19. HL. MN. 1980–1989. MN. KKK. 1983.
- 15 Jegyzőkönyv. Bp., 1995. dec. 6. KI. 154/28/1. 499/1.
- 16 RIBÁRI O. i. m. 143. o.
- 17 Semmelweis Orvostudományi Egyetem tanrendje. 1971/72 tanév. SOTE, Budapest, 1971. 69. o.
- 18 Honvédkórház kórház történet. Honvéd Vezérkar Egészségügyi Csoportfőnökség, Budapest, 1999. 121.; 1899–1999 centenárium. Tudományos kötet. Honvéd Vezérkar Egészségügyi Csoportfőnökség, Budapest, 1999. 12. o.
- 19 Ophtho-Otoneurológiai Munkaközösség. Szemészet. 1959. 96. o.
- 20 JÁNOS Gy.: A katonarvosok szerepe a magyar orvostudomány fejlődésében a felszabadulás után. Honvédorvos. 1976. 104. o.
- 21 Honvédorvos. 1997. 108–114. o.
- 22 KREPUSKA I.: A füleredetű agytályog kór- és gyógytana. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1932. MH EK Tudományos Könyvtár, leltári szám: 15351.
- 23 Vö. PIM névtér. <https://resolver.pim.hu/auth/PIM107174>.
- 24 Krepuska István 1899–1978. In: Fül-orr-gégegyógyászat. 1978. 193–194. o.
- 25 COSSA, P.: Précis d’anatomie du système nerveux central. Legrand, Paris, 1931. MH EK Tudományos Könyvtár, leltári szám: 15329.
- 26 BODÓ Gy.: In memoriam Pogány Ödön. Orvosi Hetilap. 1967. 2001–2002.
- 27 2. Otoneurológiai hírlevél. Fül-orr-gégegyógyászat. 2005. 102. o.